

بررسی وضعیت شغلی و فعالیتهای آموزشی پژوهشی دانش آموزان دانشکده پرستاری و

مامایی خرم آباد در سالهای ۱۳۸۴-۱۳۷۰

طاهره طولابی^۱، فاطمه جنانی^۱، فرزانه روانشاد^۲، الهام شیخی^۳

۱. مربی، عضو هیات علمی، دانشکده پرستاری و مامایی خرم آباد، دانشگاه علوم پزشکی لرستان

۲. کارشناس پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی خرم آباد، دانشگاه علوم پزشکی لرستان

۳. دانشجوی کارشناسی مدیریت برنامه ریزی و آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خرم آباد

افلاک / سال دوم / شماره ۴ و ۵ / پاییز و زمستان ۸۵

چکیده

مقدمه و هدف: آگاهی از وضعیت دانش آموزان دانشگاهها به منظور تعیین برنامه های آینده ضروری است. پژوهش حاضر با هدف تعیین وضعیت شغلی و فعالیتهای آموزشی و پژوهشی دانش آموزان دانشکده پرستاری و مامایی خرم آباد انجام شد.

مواد و روش ها: در این مطالعه توصیفی مقطعی از نوع پیمایشی که در سالهای ۸۶-۱۳۸۵ انجام شد، تعداد ۲۵۶ پرسشنامه برگشتی از دانش آموزان سالهای ۸۴-۱۳۷۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه ای مشتمل بر اطلاعات فردی، وضعیت اشتغال، رضایت شغلی، فعالیتهای آموزشی پژوهشی دانش آموزان بود. اطلاعات جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS Ver 11 و آزمونهای آمار توصیفی تجزیه و تحلیل گردید.

یافته ها: ۴/۷۵٪ از افراد مورد مطالعه زن و بیشترین فراوانی به رده سنی ۳۰-۲۰ سال (۳/۵۴٪) تعلق داشت. ۵/۹۶٪ واحد های مورد پژوهش شاغل بودند. ۴/۵۷٪ کمتر از یکسال پس از فارغ التحصیلی کار دائمی خود را شروع کرده بودند. ۶/۶۵٪ شغل خود را کاملا متناسب با رشته تحصیلی شان می دانستند. ۵۲٪ رضایت شغلی در حد متوسطی را ذکر نمودند. ۳/۴۷٪ تا حدودی از درآمد خود راضی بودند. ۵/۸۰٪ تمایل به عضویت در کانون دانش آموزان را اعلام نمودند. بیشترین فعالیت آموزشی پژوهشی مرتبط با رشته به ترتیب مطالعه کتب و ژورنالهای تخصصی (۸/۴۸٪)، ارائه کنفرانس داخلی (۹/۴۶٪)، شرکت در کارگاههای آموزشی، سمینارها و کنگره ها (۲/۴۲٪) گزارش شد.

نتیجه گیری: اکثر دانش آموزان پرستاری و مامایی شاغل بودند اما، نظام آموزشی موجود به اندازه کافی دانشجویان و دانش آموزان را جهت فعالیتهای خود آموزی (توسعه فردی) و پژوهشی آماده نمی کند، لذا برنامه های آموزشی در دوران تحصیل نیاز به بازنگری دارد و بایستی بستر مناسب برای به کارگیری شیوه های تدریس دانشجو محور فراهم گردد.

واژه های کلیدی: وضعیت شغلی، فعالیتهای آموزشی-پژوهشی، رضایت شغلی، رضایت از برنامه های آموزشی، دانش آموزان پرستاری و مامایی

مقدمه

آگاهی از وضعیت دانش‌آموختگان دانشگاهها به منظور جهت‌یابی برنامه‌های آموزشی آینده و پاسخگویی به نیازهای جامعه ضروری بنظر می‌رسد (۱، ۲). با توجه به اینکه هدف اصلی دانشگاههای علوم پزشکی کمک به نجات جان انسانها و رفع تألمات آنها می‌باشد و در این راستا انجام صحیح اقدامات مراقبتی و درمانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ آگاهی از وضعیت شغلی دانش‌آموختگان آموزش عالی یکی از چالش‌های اساسی کشور است (۳، ۴، ۵).

نظام آموزش عالی عهده‌دار وظایف و مسئولیت‌های مهمی در زمینه رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و تربیتی جوامع است. یکی از گامهای اساسی در الگویی که برای ارتقای کیفیت خدمات ارائه می‌شود، کسب بازخورد از مشتریان است، که می‌تواند به اولویت‌بندی بهبود مستمر کمک نماید (۶). دانشگاه‌های علوم پزشکی سیستم تولید نیروهای انسانی بهداشتی - درمانی هستند و علی‌رغم اهمیت ارزیابی موقعیت حرفه‌ای و تحصیلی دانش‌آموختگان در برآورد نیازهای در حال تغییر جامعه، این موضوع در دانشگاهها فراموش شده است، در حالی که هرگونه تغییر در دروس، روش‌های تدریس، برنامه ریزی‌های جذب دانشجو و گسترش دانشگاهها باید با کسب اطلاع و آگاهی از وضعیت دانش‌آموختگان قبلی و موفقیت دانشگاه در تربیت نیروهای مورد نیاز جامعه انجام شود (۲). در مطالعه‌ای که به منظور شناسایی موقعیت حرفه‌ای دانش‌آموختگان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین انجام شد. نتایج بیانگر آن بوده است که وقت پزشکان در هفته صرف ویزیت بیمار $19/6 \pm$ (۳۷/۹ ساعت)، آموزش (۱۴/۲۶ ساعت)، پژوهش (۶/۴۷ ساعت)، امور مربوط به پزشکی (۱۹ ساعت)، مدیریت (۲۸/۵ ساعت) و مطالعه کتاب و مجله‌های پزشکی (۱۴/۷ ساعت) شده است

(۲). در مطالعه کیفی عابدی و همکاران که درک پرستاران تازه دانش‌آموخته را در مورد گذر به نقش پرستار بالینی مورد بررسی قرار داده بود؛ ضمن مشخص نمودن محدودیتهای برنامه آموزش پرستاری، در خصوص توانایی آماده‌سازی دانش‌آموختگان به نقش حرفه‌ای خود، احساس نیاز به مطالعه بیشتر، ضعف در مهارتهای بالینی، عدم توانایی تصمیم‌گیری صحیح و به موقع در موقعیتهای بحرانی نظیر برخورد با بیمار در حال مرگ از جمله مهمترین مشکلاتی بودند که در تجارب پرستاران به آنها اشاره شده بود (۷).

در خصوص دانش‌آموختگان دانشگاه علوم پزشکی لرستان تا کنون تحقیقی صورت نگرفته است، لذا، این پژوهش با هدف تعیین وضعیت شغلی، فعالیتهای آموزشی-پژوهشی، رضایت شغلی و رضایت از برنامه آموزشی دوران تحصیل دانش‌آموختگان دانشکده پرستاری و مامایی انجام شد.

مواد و روشها

این پژوهش یک مطالعه توصیفی - مقطعی از نوع پیمایشی می‌باشد که به صورت سرشماری در سالهای ۸۶-۱۳۸۵ روی کلیه دانش‌آموختگان سالهای ۱۳۸۴ - ۱۳۷۰ دانشکده پرستاری و مامایی خرم‌آباد در مقاطع کاردانی مامایی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته پرستاری انجام گردید.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه‌ای مشتمل بر اطلاعات فردی (۱۰ سوال)، وضعیت اشتغال (۱۰ سوال) و فعالیتهای آموزشی پژوهشی (۱۲ سوال) دانش‌آموختگان بود. اعتبار و اعتماد علمی پرسشنامه با استفاده از اعتبار محتوا و آزمون مجدد تأیید گردید، به طوری که ابتدا با استفاده از گویه‌های حوزه دانش‌آموختگان ارزیابی درونی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و منابع معتبر بصورت مطالعه کتابخانه‌ای و مجلات، پرسشنامه تهیه و سپس به ده نفر از اساتید دانشگاه علوم

تومان بود. ۳/۹٪ از واحد های مورد پژوهش کاملاً از درآمد خود رضایت داشتند. ۴۷/۳٪ تا حدودی و ۴۷/۳٪ اصلاً از درآمد خود راضی نبودند و ۱/۶٪ نیز به این سوال پاسخ نداده بودند. رشته تحصیلی ۷۵/۸٪ از واحد های مورد پژوهش پرستاری و ۲۴/۲٪ مامایی بود. ۲۶/۲٪ در مقطع کاردانی و ۷۳/۸٪ در مقطع کارشناسی، ۷۱/۱٪ در دوره روزانه و ۲۸/۹٪ در دوره شبانه تحصیل کرده بودند و در حال حاضر ۶۶٪ دارای مدرک تحصیلی کارشناسی پیوسته، ۸/۲٪ کارشناسی ناپیوسته، ۲۳/۴٪ کاردانی و ۲/۳٪ کارشناسی ارشد بودند. ۷۰/۷٪ دارای پایان طرح نیروی انسانی، ۲۳٪ در حال انجام طرح و ۶/۳٪ معافیت از طرح داشتند. ۹۶/۵٪ افراد شاغل و فقط ۳/۵٪ بیکار بودند. ۵/۱٪ از قبل شاغل بوده اند، ۵۷/۴٪ کمتر از یکسال و ۳۷/۵٪ پس از یکسال از فارغ التحصیلی کار دائمی خود را شروع کرده اند. ۸۹/۸٪ در موسسات دولتی ۵/۵٪ در موسسات خصوصی، ۴/۷٪ در سایر مراکز مانند اورژانس ۱۱۵، بهزیستی، ادارات بیمه، هلال احمر، تأمین اجتماعی مشغول به کار بودند. ۴۳/۴٪ رسمی قطعی، ۱/۶٪ رسمی آزمایشی، ۱۳/۳٪ پیمانی، ۶/۶٪ شرکتی، ۱۳/۷٪ قراردادی، ۱۹/۵٪ اضافه کار بودند و ۲٪ نیز به این سوال پاسخ نداده بودند. در خصوص سمت فعلی ۴۹/۶٪ پرستار، ۱۶/۸٪ سرپرستار و معاون سرپرستار، ۱/۶٪ مترون، ۱۶٪ ماما، ۸/۶٪ مربی کارشناس ویا عضو هیات علمی و ۷/۴٪ در بخش اداری مشغول به کار بودند. ۲۷٪ سابقه کار در پستهای مدیریتی داشتند. ۶۵/۶٪ شغل خود را کاملاً متناسب با رشته تحصیلی شان می دانستند اما ۲۹/۷٪ تا حدودی و ۴/۷٪ اصلاً شغل خود را متناسب با رشته تحصیلی شان نمی دانستند.

در خصوص رضایت شغلی، ۴/۳٪ دارای رضایت شغلی خیلی زیاد، ۱۵/۲٪ زیاد، ۵۲٪ متوسط، ۱۹/۵٪ دارای رضایت کم و ۹٪ اصلاً از شغل خود راضی نبودند. بیشترین فراوانی رضایت از برنامه های آموزشی ارائه شده در حد متوسط

پزشکی لرستان داده شد و پس از کسب نظریات ایشان و انجام اصلاحات لازم پرسشنامه نهایی تهیه گردید. برای تأیید پایایی از آزمون مجدد استفاده شد به این صورت که پرسشنامه توسط ۲۰ نفر از دانش آموختگان تکمیل شد و بعد از یک هفته مجدداً پرسشنامه بین آنها توزیع گردید، اطلاعات بدست آمده همبستگی ($r = 0/85$) را نشان داد. جهت اجرای پژوهش برای کلیه دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی کشور نامه ای مبنی بر معرفی دانش آموختگان دانشکده پرستاری و مامایی خرم آباد با ذکر آدرس ارسال گردید. همچنین، از طریق اداره فارغ التحصیلان شماره تلفن و آدرس تعدادی از دانش آموختگان جمع آوری شد. پس از تماس تلفنی و هماهنگی های لازم توسط کمک پژوهشگران پرسشنامه به انضمام پاکت تمبر شده از طریق پست به آدرس دانش آموختگان ارسال گردید و از آنها خواسته شد پس از تکمیل پرسشنامه را پست کنند. در مقدمه پرسشنامه ضمن بیان اهداف پژوهش به محرمانه بودن اطلاعات نیز اشاره شده بود. به غم پیگیریهای مکرر و تماس های تلفنی، هماهنگی با بیمارستانها، مراکز و شبکه های بهداشتی - درمانی، ۲۵۶ پرسشنامه عودت داده شد. اطلاعات جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS Ver11 و آزمونهای آماری توصیفی تجزیه و تحلیل گردید.

یافته ها

نتایج نشان داد که ۷۵/۴٪ از افراد مورد مطالعه زن، ۵۷/۴٪ موارد متأهل، ۴۰/۶٪ مجرد و ۲٪ مطلقه بودند. میانگین و انحراف معیار سن $21 \pm 31/66$ سال و بیشترین فراوانی به رده سنی ۲۰-۳۰ سال (۵۴/۳٪) و کمترین فراوانی به بالای ۴۰ سال (۶/۶٪) تعلق داشت. میانگین سابقه کار $26 \pm 6/43$ سال، که ۸۵/۱۵٪ افراد سابقه کاری کمتر از ۱۰ سال و ۵/۴۷٪ سابقه کاری بیش از ۲۰ سال داشتند. میانگین درآمد $197742/5 \pm 458444/7$

بحث

نتایج پژوهش نشان داد که اکثر دانش آموختگان شاغل و رسمی قطعی بودند. نتایج پژوهش بخشی و همکاران نیز نشان داد که اکثر دانش آموختگان دانشگاه رفسنجان در یکی از موسسات دولتی یا غیر دولتی مشغول به کار بودند. می توان نتیجه گرفت که از نظر کمیت، پذیرش دانشجویان در رشته پرستاری براساس نیاز بوده است (۳) زیرا تقریباً همه دانش آموختگان به نوعی مشغول به کار بوده و با فاصله کمی بعد از تحصیل (یکسال) مشغول به کار شده اند. در مطالعه حاضر نیمی از دانش آموختگان مورد مطالعه تا حدودی از درآمد خود راضی بودند و نیمی دیگر اصلاً از درآمد خود راضی نبودند و بیشتر دانش آموختگان رضایت متوسطی از شغل خود داشتند. علل عدم رضایت شغلی، درآمد کم، خط مشی نامناسب حاکم بر محیط کار، نبود امنیت شغلی، عدم علاقه نسبت به شغل، سرپرستی و نظارت نامناسب، سختی کار، بعد مسافت، کمبود تجهیزات و شغل پر خطر ذکر شده بود. علل تمایل به اشتغال؛ خدمت به جامعه و هموعان، امرار معاش و کسب درآمد، علاقه به حرفه، رفع بیکاری، مشارکت در فعالیتهای اجتماعی، ایجاد وجهه و شأن اجتماعی و به کارگیری مهارتها و علوم فرا گرفته قید شده بود. همچنین، در خصوص عدم اشتغال در تعداد معدودی از واحد های مورد پژوهش رشته مامایی عدم نیاز بخشهای دولتی و خصوصی، ضرورت انجام کار در محل نامناسب و دور دست، پایین بودن حقوق و دستمزد، سختی کار، احتمال ایجاد آسیب ها و بیماری های ناشی از حرفه و مشکلات شخصی و خانوادگی بیان شده بود، که با نتایج سایر تحقیقات مطابقت دارد (۴، ۵، ۶، ۷). در خصوص فعالیتهای آموزشی- پژوهشی اکثر دانش آموختگان مورد مطالعه در سمینارها و کنگره ها و کارگاههای آموزشی شرکت داشته و ارائه مقاله در دوره های بازآموزی و کنفرانس های داخلی را ذکر نموده اند. همچنین، تعداد محدودی در مجلات

(۵۰/۴٪) بود. ۶۶/۴٪ ضرورت تغییر در نظام آموزشی را در

حد خیلی زیاد و زیاد می دانستند (جدول ۱).

جدول ۱: توزیع فراوانی رضایت از برنامه آموزشی و لزوم تغییر در نظام آموزشی از دیدگاه دانش آموختگان دانشکده پرستاری و مامایی خرم آباد سالهای ۸۴-۱۳۷۰

ردیف	رضایت از برنامه آموزشی	لزوم تغییر در نظام آموزشی	خیلی زیاد	زیاد	کمی	کمی کم	خیلی کم
۱	۲۰ (۷/۸)	۷۹ (۳۰/۹)	۱۲۹ (۵۰/۴)	۱۷ (۶/۶)	۵ (۲)	۶ (۲/۳)	
۲	۴۷ (۱۸/۴)	۱۲۳ (۴۸)	۶۹ (۲۷)	۱۰ (۳/۹)	۲ (۰/۸)	۵ (۲)	

اعداد نشانگر (درصد) تعداد می باشند

میانگین مطالعه روزانه ۰/۶۱ ساعت بوده است. فعالیتهای آموزشی و پژوهشی در ارتباط با رشته دانش آموختگان در جدول شماره ۲ آمده است: ۱۴/۵٪ بین ۱-۱۱ سال بعنوان مربی بالینی یا مدرس در دانشکده پرستاری و مامایی فعالیت داشته اند. ۲۳/۸٪ اظهار داشتند که دانشکده با آنها ارتباط داشته است که عمدتاً بصورت تلفنی (۱۰/۲٪) بوده است، اما ۲۰/۷٪ بیان داشته اند که آنها با دانشکده ارتباط داشته اند. ۳۰/۹٪ در سازمان نظام پرستاری یا نظام پزشکی عضویت داشتند. ۸۰/۵٪ تمایل به عضویت در کانون دانش آموختگان را اعلام نموده بودند.

جدول ۲: توزیع فراوانی فعالیتهای پژوهشی در ارتباط با رشته در دانش آموختگان دانشکده پرستاری و مامایی خرم آباد سالهای ۸۴-۱۳۷۰

ردیف	نوع فعالیت	تعداد	درصد
۱	مطالعه روزانه	۱۲۵	۴۸/۸
۲	چاپ مقاله	۱۱	۴/۳
۳	اجرای طرح تحقیقاتی	۱۹	۷/۴
۴	همکاری در اجرای طرح تحقیقاتی	۴۰	۱۵/۶
۵	شرکت در سمینارها و کنگره ها	۱۰۸	۴۲/۲
۶	ارائه مقاله در سمینارها و کنگره ها	۱۵	۵/۹
۷	شرکت در کارگاههای آموزشی	۱۰۸	۴۲/۲
۸	سخنرانی در دوره های بازآموزی	۲۳	۹
۹	ارائه کنفرانس داخلی	۱۲۰	۴۶/۹
۱۰	تالیف و ترجمه کتاب	۱۱	۴/۳
۱۱	ترجمه مقاله	۲۹	۱۰/۵

درسی اصول اپیدمیولوژی، دانش آموختگان رشته های بهداشتی شاغل در شبکه های بهداشتی درمانی استان اصفهان آموزش نظری و عملی بصورت توأم را پیشنهاد نمودند (۱۶). مطالعات متعدد آموزش تفکر انتقادی و کار گروهی در دوران تحصیل را در تصمیم گیری بالینی مناسب، افزایش اعتماد به نفس و توانمند سازی حرفه ای موثر دانسته اند (۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲). لذا پیشنهاد می شود با فعال کردن کمیته تحقیقات دانشجویی، مشارکت دانشجویان در طرحهای تحقیقاتی اعضای هیات علمی، ایجاد کمیته پژوهش در بیمارستان، تجهیز کتابخانه های بخش ها و بیمارستان ها، افزایش امتیاز فعالیتهای آموزشی پژوهشی در ارزشیابی سالیانه و انتخاب پرستاران و ماماهاى نمونه فعال در امر پژوهش و آموزش و برگزاری دوره های آموزش مداوم می توان توانمندیهای بالقوه آنان را شکوفا نمود.

نتیجه گیری

اکثریت دانش آموختگان پرستاری و مامایی شاغل بودند اما نظام آموزشی موجود به اندازه کافی دانشجویان و دانش آموختگان را جهت فعالیتهای خود آموزی (توسعه فردی) و پژوهشی آماده نمی کند، لذا برنامه های آموزشی در دوران تحصیل نیاز به بازنگری دارد و باید بستر مناسب برای به کار گیری شیوه های تدریس دانشجو محور فراهم گردد.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از معاونت محترم آموزشی تحقیقات و فناوری که در تصویب و تامین مالی طرح، ما را یاری داده اند و همچنین از همه دانش آموختگان دانشکده پرستاری و مامایی که در اجرای طرح، تکمیل و ارسال پرسشنامه ها همکاری داشتند، تشکر و قدردانی می گردد.

علمی پژوهشی مقاله چاپ نموده یا در اجرای طرحهای تحقیقاتی همکاری داشته اند و عده ای هم بعنوان مربی بالینی و عضو هیات علمی در دانشکده های پرستاری و مامایی فعالیت آموزشی دارند. بنظر می رسد انجام فعالیتهای پژوهشی و آموزشی باید در کنار سایر وظایف مورد نیاز دانش آموختگان و پرسنل باشد، تا بتوانند علاوه بر خدمات بهداشتی درمانی با آگاهی از نظریه های جدید آموزشی در امر فرآیندهای آموزشی فعال باشند و با تحقیق در محیط های کاری خود مشکلات را شناسایی، اولویت بندی و تا حد ممکن نسبت به حل آن اقدام کنند. نتایج تحقیقات دیگر نیز بیانگر آن است که به غم تلاش گسترده و برنامه های متنوع، آموزشی، هنوز توانمندی پژوهشی دانش آموختگان در حد متوسط قرار دارد، گرچه آگاهی ایشان از مقوله تحقیق در حد قابل قبول است و اغلب دارای نگرش مثبت نسبت به تحقیق هستند، اما در عمل توانایی لازم را برای تدوین طرح تحقیق استاندارد ندارند (۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲). در هر حال نیاز است در دوران تحصیل زمینه و شرایط بهتری برای پرورش استعدادهاى آموزشی پژوهشی دانشجویان فراهم شود (۱۳، ۱۴).

اکثر دانش آموختگان از برنامه آموزشی مصوب ارائه شده رضایت متوسطی داشتند و معتقد بودند که تغییر در نظام آموزشی در حد زیادی ضروری است. نتایج این مطالعه با پژوهش توصیفی که روی دانش آموختگان و پرسنل رشته بهداشت محیط استان اصفهان انجام گردید مشابه است. نتایج تحقیق فوق نشان داد که فعالیتهای اجرایی کاردانی و کارشناسی تا حدودی شبیه بوده و پیشنهاد شده که برنامه آموزشی تربیت نیروهای متخصص بهداشت محیط مورد بازنگری دقیق قرار گیرد، و دروس آموزشی با فعالیتهای اجرایی و نیازهای آموزشی آنان تطبیق داده شود (۱۵). همچنین در ارزشیابی محتوای

منابع

۱. خسروی ف، حق دوست ع ا، نوحی ع. نظر کارورزان، اساتید و دانش آموختگان پزشکی کرمان درباره اهمیت و محتوای آموزشی مناسب در آزمایشگاه مهارتهای بالینی دانشجویان پزشکی، مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین، شماره ۲۲، تابستان ۱۳۸۱، ص ۶۸-۷۴.
۲. جوادی ح ر، آصف زاده ه س، مشاطان ن م. موقعیت شغلی دانش آموختگان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی قزوین، شماره ۲۲، تابستان ۱۳۸۱، ص ۳۲-۲۴.
۳. بخشی ح، اسماعیل زاده م، طالقانی ف، رفیعی غ، مهدیزاده خ. وضعیت اشتغال به کار دانش آموختگان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی قزوین، شماره ۲۲، تابستان ۱۳۸۱، ص ۲۳-۱۶.
۴. ملکوتیان م، پرورش ع. بررسی وضعیت اشتغال دانش آموختگان رشته بهداشت محیط سراسر کشور. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی سمنان، جلد ۵ ویژه نامه آموزش پزشکی، پاییز و زمستان ۱۳۸۲، ص ۴۰-۳۳.
5. Asef zadeh S. Seeking new way to employ GPS towards unity for health, WHO, April 2000;29-30
۶. کبریایی ع، رودباری م. شکاف کیفیت خدمات آموزشی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان: دیدگاه دانشجویان از وضعیت موجود و مطلوب. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. دوره ۵، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۸۴، ص ۵۳-۶۱.
۷. عابدی ح ع، حیدری ع، صلصالی م. تجارب دانش آموختگان پرستاری از آمادگی حرفه ای در جریان گذر به نقش بالینی خود. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی شماره ۱۲، سال ۱۳۸۳، ص ۷۸-۶۹.
۸. فلاح م، هوشمند ب، جنیدی جعفری ا، شمسایی ف، بشیریان س. آگاهی، نگرش و توانمندی پژوهشی دانش آموختگان دوره دکتری حرفه ای پزشکی و دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی همدان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، دوره ۵، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۸۴، ص ۱۳۷-۱۲۹.
۹. Imawri M. Medical specialty in Japan: present state and perspective. Nippon shorakibyō Gakkai zasshi, 2005;102(8):981-5.
۱۰. Murray E. Challenges in educational research. Med Educ 2002;36(2): 110-120.
۱۱. fung C, Hitchcock M, Fisher D. Effects of funding family physicians for advanced research training. Fam med 2005; 37:434-9.
۱۲. Bakken LL, Lichtenstein M. ACRTPD Evaluation committee: survey of the impact of National Institutes of Health clinical research curriculum awards (k30) between 1999 and 2004. J Investig Med. 2005;53(3):123-7.
۱۳. لامعی ا. استفاده از خط سیرهای بالینی برای ارتقاء فرایند های مراقبتی. همای سلامت. دوره سوم، شماره دوازدهم، فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۵، ص ۲۰-۱۵.
۱۴. Zevola DR, Raffa M, Brown K. Using clinical pathways in patients undergoing cardiac valve surgery. Critical Care Nurse. 2002;22(1):31-50.
۱۵. احمدی م ر، پرورش ع، امین م. شرح وظایف شغلی و نیاز های آموزشی دانش آموختگان مقاطع مختلف رشته بهداشت محیط. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، دوره ۵، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۸۴، ص ۷۱-۶۳.
۱۶. رجالی م، تذهیبی م، مستاجران م. ارزشیابی محتوای درس اصول اپیدمیولوژی از نظر دانش آموختگان رشته های بهداشتی. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی قزوین شماره ۲۲، تابستان ۱۳۸۱، ص ۱۵-۱۰.

۱۷. صالحی ش ، بهرامی م ، حسینی س ع ، آخوند زاده ک .
تفکر انتقادی و تصمیم گیری بالینی پرستاران . مجله
تحقیقات پرستاری و مامایی اصفهان ، شماره ۲۹ پاییز
۱۳۸۴ .

۱۸. ادیب حاج باقری م ، احمدی ف. تصمیم گیری بالینی ،
راهی برای توانمند سازی حرفه ای در پرستاری. مجله ایرانی
آموزش در علوم پزشکی ۱۳۸۲، شماره ۶، ص ۲۵-۲۱.

19. Wagner EH , Reid RJ . Are continuity of
care and team work incompatible? Med care ,
Jan 2007 ;45(1):6-7.

20. Brazil K , Howell D , Marshall D ,
Critcoley P, Van den Elzen P Thomason C.
Building primary care capacity in palliative
care : proceedings of an inter professional
workshop . J palliate care, 2007 summer ,
23(2): 113-6.

21. Beqat I , Ellefsen B, severinsson E. Nurses
satisfaction with their work environment and
the outcomes of clinical nursing supervision
of nurses experiences of well_being a nor
wegian study. J Nurs Manag, May
2005;13(3):221-30

22. Graneheim UH, lundman B. Qualitative
content analysis in nursing reseach: concepts ,
procedures and measures to achieve
trustworthiness. Nurse Educ Today ,Feb
2004;24(2):105-12.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.